

Bart Baele nsj

VERSLAG “LANG EXPERIMENT” BIJ JRS – BELGIUM

Niets ... behalve mezelf

Vlak voor Kerstmis vroeg mijn novicemeester me naar België te gaan voor mijn lang “*experiment*”. Ik zou er drie maanden werken in Brussel met vluchtelingen binnen het kader van de Jesuit Refugee Service (JRS) – Belgium

Mijn supervisor, Christopher Renders sj – directeur van JRS-Belgium - , gaf mij een viertal werkterreinen. **Het eerste terrein** bestond uit kantoorwerk. Elke maandag analyseerde ik alle verslagen van de bezoeken in de gesloten centra vanaf het jaar 2010. Ik maakte er statistieken van voor het jaarlijks verslag van JRS – Belgium. Binnen **het tweede werkterrein** bracht ik bezoeken aan gesloten centra. Het gesloten centrum van Brugge bezocht ik elke woensdag samen met Nathalie. Melsbroek deed ik elke donderdag aan samen met Marie.

Niets ... behalve mezelf

Dit werkterrein daagde mij echt uit. Elke week luisterde ik naar de verhalen van asielzoekers. Het was een pastorale vorm van luisteren. Elke keer kwam ik in de centra toe met niets... behalve mezelf. Ik had geen enkele macht om hen vrij te krijgen. Het meest tastbare wat ik voor hen kon doen was de beslissingen van de commissies en de rechtbanken te verduidelijken. Sommige asielzoekers waren in het begin dan ook heel kwaad op mij: *“wat kom je hier eigenlijk in dit centrum doen? Waaruit bestaat je taak eigenlijk als je ons toch niet vrij kunt krijgen?”* Met geduld probeerde ik mij over deze kritiek heen te zetten en hen toch nabij te zijn in hun machteloosheid en boosheid. En dit elke week opnieuw. Eén persoon zal ik mij steeds herinneren: het was Miriam, een Iranese vrouw van ongeveer 30 jaar. Ze was haar land ontvlucht omwille van familiale problemen. Maar we ontdekten al vrij vroeg dat deze mevrouw ook ernstige psychische problemen had. Eigenlijk was het levenbelangrijk voor haar dat ze psychologische begeleiding kreeg in Brugge om haar emotionele toestand terug te normaliseren. Maar daar was weinig van in huis gekomen. Erger zelfs, de overheid stuurde deze mevrouw terug naar haar land van herkomst omdat haar asielaanvraag niet in orde was. Wat er met haar in Iran gebeurde, weet ik niet. Ik kan enkel het ergste vermoeden...

Explosie

Binnen het **derde terrein** was ik actief in SIA (Soep en Informatie voor Asielzoekers). Twee keer per week stapte ik dit centrum binnen om de asielzoekers, die net België

binnenkwamen, soep en informatie aan te bieden. De talrijke vrijwilligers maakten van de gelegenheid gebruik om die asielzoekers te informeren in verband met hun rechten (bijvoorbeeld het recht op een advocaat; het recht op een vertaler...). Elke middag kwamen er een vijftigtal asielzoekers het centrum binnen. Het was dikwijls een hectische bedoening. De vrijwilligers moesten tijdens een korte periode de soep en de nodige informatie verschaffen. Dikwijls was er in het centrum een gespannen sfeer. Veel asielzoekers kwamen in gestresseerde toestand binnen. Eén gebeurtenis blijft me bijzonder bij: ik was net soep aan het serveren aan een man van ongeveer veertig jaar. In het centrum stonden steeds een tweetal vrijwilligers te controleren of iedereen wel een echte asielzoeker was (om te vermijden dat daklozen het centrum zouden binnenkomen). De man had geen bewijsje bij zich, waarmee hij kon aantonen dat hij een asielzoeker was. De twee vrijwilligers maakten een opmerking hierover. Maar de man was al gestresseerd en hij begreep de mannen niet goed. Toen volgde er een explosie van emoties! De man wierp zijn dienbord met soep en brood in mijn richting. Ik kon alles maar net ontwijken! Daarna volgde er een handgemeen met de twee vrijwilligers. Een van hen kreeg een vuist in zijn gezicht, waardoor zijn bril in twee brak. De man riep in het wild rond: *“Ik ben een Irakese burger, ik heb rechten gestudeerd in mijn land. Ik weet wat mijn rechten zijn. Ik eis respect...!”* Men belde de politie op. Een viertal agenten kwamen vlug het centrum binnen. Er volgde getuigenverklaringen en uiteindelijk sloeg men de man in de boeien en bracht men hem naar het politiecommissariaat...

Hassan

Het **laatste werkteerrein** bestond uit pastoraal werk in het Sint-Pieters ziekenhuis te Brussel. Elke dinsdag bracht ik bezoeken aan patiënten met kanker, aids, tbc en hepatitis. Regelmatig moest ik een masker, handschoenen en een speciaal schort dragen om mezelf niet te besmetten. Omdat ik vooral op de afdeling besmettelijke ziekten kwam, ontmoette ik veel vluchtelingen uit Afrika en Azië. Het grootste deel van de gesprekken bestond uit kennismaking. Maar soms voerde ik ook gesprekken die een diepe indruk op mij

naliëten. Eén persoon blijft in mijn geheugen gegrift: Hassan was een man van ongeveer 50 jaar. Hij was afkomstig uit Soedan. Lang geleden ontvluchtte hij zijn geboorteland om in België een toekomst op te bouwen. Hij slaagde er in om normaal te leven in Brussel. Maar het noodlot sloeg langzaam toe. Hassan werd ziek. Hij kreeg problemen aan het hart en het maag-darmstelsel. Bovendien leed hij aan een zware vorm van diabetes. De dokters amputeerden reeds twee tenen. Zijn ziekte kostte hem handenvol geld, waardoor hij weggleed naar de rand van de maatschappij. Hassan zag uiteindelijk maar één oplossing: terugkeren naar zijn land en proberen met de hulp van zijn familie te overleven. Toen ik hem vroeg of hij geen schrik had van de gevaarlijke toestand van zijn land, was zijn antwoord ontwapenend: *“Ik leg mijn leven in de handen van Allah. Ik geloof dat hij me zal beschermen, zelfs in de donkerste dagen van mijn leven. Ik heb geen schrik meer...”* Tegen zo'n geloof kon ik geen enkel rationeel argument inbrengen. We begrepen elkaar en ik besloot om de stilte te laten spreken...

Wat heb ik nu geleerd uit dit lang experiment?

Clichés

(1) Dankzij mijn ervaring met JRS–Belgium veranderde mijn beeld van vreemdelingen

helemaal. Voordien heerste er bij mij een vrij clichématige visie over asielzoekers: *het zijn mensen, waaronder een hele hoop profiteurs, die om politieke en economische redenen hun land wilden ontvluchten*. Maar door met hen te werken, ontdekte ik andere facetten van hen. Ik leerde dat asielzoekers ook maar gewone mensen zijn, met gevoelens als verdriet, boosheid en zelfs vreugde. Of ze nu in een gesloten centrum verblijven dan wel of ze net aangekomen zijn in België en om eten komen vragen of in een ziekenkamer liggen... in hun mens-zijn verschillen ze in niets met ons. Ze hebben juist het ongeluk dat ze geboren zijn in een land waar de leefomstandigheden niet ideaal zijn. Ik heb de kans gekregen om hun machteloosheid

en weerloosheid van nabij te voelen en zelfs te delen...

Gewone dingen

(2) Mijn leven kenmerkte zich door veel dromen. Wat had ik graag een experiment in de Derde Wereld gedaan. Uiteindelijk werd ik “maar” naar het gewone België gezonden om er samen te werken met gewone mensen. En toch leerde ik veel uit deze ervaring: *de diepste zingeving ligt dikwijls in gewone dingen*. Bij het JRS–Belgium team heb ik heel lieve mensen ontmoet die mij respectvol behandelden. En ik heb gewerkt in een veld dat voor mij nog onontgonnen was. Het was een nieuwe ervaring voor mij om met asielzoekers te werken. Dit daagde mij uit om mijn talenten aan te scherpen en mijn grenzen af te tasten.

Medebroeders

(3) Ik kreeg de kans om samen te leven met een Waalse jezuïetengemeenschap. Door de Franse taal was het voor mij niet altijd gemakkelijk om mij uit te drukken.

Maar Benoît, Christophe, Jean, Philip en Michael hebben elk op hun manier hun best gedaan om mij thuis te laten voelen in hun gemeenschap. Soms vroeg het samenleven een druppeltje relativiseringsvermogen, een scheutje empathie en een wolkje humor. Maar in ieder geval hou ik er een warm gevoel aan over. Ik mis hen nu al! Het waren stuk voor stuk evenwichtige persoonlijkheden: *the sheep were seperated already from the goats...*

Bart Baele nsj